

Fattigdommens utholdelige letthet

Forskernes møte om Verdensbankens politikk overfor fattigdom er over. Hvilken forståelse sitter vi tilbake med? Selvsagt ingen løsninger, det sier seg selv. Problemene er for sammensatte til at noen kan peke på én enkelt løsning. Tryllemidler finner man først og fremst på sirkus.

Og likevel. Det som kunne ha vært en viktig begynnelse, var om noen hadde hatt ærlighet og mot til å reise seg opp og si, høyt og utvetydig: Det som stanser et hvert tilløp til reell innsats mot fattigdommen er at den dominerende partner i Verdensbanken, USA: ikke har noe som helst ønske om å bekjempe den. Ikke i sitt eget land, ikke i andre land. Det ville være i strid med USAs interesser dersom Verdensbanken, IMF, Gruppen av de rikeste landene (G-8), eller den såkalte Paris-klubben, aksepterte at godene i verden skulle fordeles bare litt mer rettferdig. USAs stemme er avgjørende i samtlige av disse udemokratiske institusjonene. USAs politikk er ikke å hjelpe verden, men å hjelpe seg selv.

Som Henry Kissinger en gang uttrykte det da en yngre medarbeider en gang antydte anføtelser overfor terroren i Chile: Men hvorfor ikke? Tjener det ikke våre interesser? Krav om menneskerettigheter uttrykker ikke annet enn sentimentalt sludder!

Stormaktslogikkens konsekvenser er blod og tårer for fattige land, og for fattige mennesker, også for fattige i USA. USAs politikk vil framstå som totalt uforståelig dersom man ikke har grepet dette tragiske, men dokumenterbare poeng. Svært mange, også i Norge, nekter å ta dette inn over seg.

Ennå har USA ratifisert bare fire av 21 internasjonale menneskerettskonvensjoner og bare 10 av 31 miljøvernavtaler. USAs avvisning av hva andre land oppfatter som viktig framskritt – fra Barnekonvensjonen til internasjonale avtaler om havrett, om klima, forslag om reguleringer av våpensalg, og bekjempelse av bakteriologiske våpen, til opprettelsen av en internasjonal straffedomstol – er hele tiden den samme: tjener USA på dette? Eller er forslagene, konvensjonene, mot USAs interesser?

At én av tre er fattige i USA, er uinteressant. At 13 millioner barn i den tredje verden hvert eneste år dør av sult og sult-relaterte sykdommer bekymrer ikke USAs lederskap (og heller ikke så mange andre vestlige lands lederskap).

Når kapitalen hopper seg opp i hendene til noen få mektige mennesker, og når arbeidsløshet og dermed fattigdom brer seg stadig mer også i de vestlige landene, er det ikke uttrykk for noen rasjonalitet. Begrepet rasjonalitet befinner seg verken i sentrum for økonomisk tenkning eller for den kapitalistiske funksjonalitet. Andres fattigdom er utholdelig, lett å bære for den rike og mektige. Kapitalisme må ikke forveksles verken med filantropi eller sivilisasjon.

Finnes det ikke alternativer til Verdensbanken? Selvsagt. "Politik är att vilja" erklarte Olof Palme. Ett alternativ ville være å endre bankens indre regler, liv og mening, og legge den inn under FN. Et annet alternativ kunne være å gjenoppvekke UNCTAD (FNs konferanse for handel og utvikling) og gi denne institusjonen utvidet rolle og midler. Slike alternativer vil USA med all makt motsette seg.

Hvis en politiker vil bekjempe fattigdommen gjelder et ultimatum: Stå opp, vis mot ved å reagere! Still krav om transparens, demokrati og rettferd overfor Verdensbanken! Hykleri, unnvikelser, feighet blir mer og mer utålelig. Ultimatumet er formet av en realitet: I de tre dagene Verdensbanken snakket i Oslo omkom, av sult, mer enn 10 ganger så mange barn rundt om i verden som antall døde etter 11. septemberangrepet i USA. President Bush starter ingen krig av den grunn.